

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 48

(Prot. Nr.49, 2.§)

2005.gadā 30.septembrī

Par tirgus dalībnieku apvienošanu

Lieta Nr.497/05/10/3

Par SIA „Lattelekom” 30.05.2005. Ziņojumu „Par tirgus dalībnieku apvienošanu”

Konkurences padome 2005.gadā 30.maijā saņēma SIA „Lattelekom” (turpmāk Lattelekom) 28.05.2005. Ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanu (turpmāk - Ziņojums). Lattelekom Ziņojumā informēja, ka „16.05.2005. tika parakstīts Nākotnes pirkuma līgums starp Igaunijas uzņēmumu AS Elion Ettevotted, Latvijas uzņēmumu SIA Lattelekom un Lietuvas uzņēmumu AS Lietuvos Telekomas”. Darījuma rezultātā Lattelekom īpašumā nonāks 100% SIA „Microlink Latvia” (turpmāk – Microlink) pamatkapitāla daļu.

Saskaņā ar Konkurences likuma 6.panta pirmās daļas 4.punktu, 15. un 16.pantu 31.05.2005. Konkurences padome uzsāka Ziņojumā ietvertās informācijas izvērtēšanu.

Konkurences padome 29.06.2005., pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 2.punktu un 16.panta pirmo daļu, pieņēma lēmumu Nr.24 (Konkurences padomes sēdes protokols Nr.34, 2.§) uzsākt papildu izpēti lietā Nr.497/05/10/3 „Par SIA „Lattelekom” 30.05.2005. Ziņojumu „Par tirgus dalībnieku apvienošanu””.

09.09.2005. Lattelekom tika nosūtīta vēstule Nr.1224 par iepazīšanos ar lietu Nr.497/05/10/3 un viedokļa izteikšanu tajā pirms lēmuma pieņemšanas.

Izvērtējot Ziņojumā ietverto, lietas ietvaros iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

1. Lattelekom ir Latvijas Republikas Uzņēmumu Reģistrā reģistrēta komercsabiedrība (vienotais reģistrācijas Nr.40003052786).

Latvijas Republikai, kuru pārstāv „Latvijas Privatizācijas Aģentūra”, pieder 51% no Lattelekom emitētā parasto daļu kapitāla.

„TILTS Communications” A/S (Dānija) pieder 49% Lattelekom parasto daļu kapitāla.

SIA „Lattelekom Sakaru Sistēmas” ir Latvijas Uzņēmumu Reģistrā reģistrēta komercsabiedrība ar reģistrācijas Nr.000350618, kurā Lattelekom pieder 100% kapitāla daļu un kuras pamatdarbība ir klientu telekomunikāciju iekārtu un ar informācijas tehnoloģiju saistītu iekārtu pārdošana un uzturēšana.

Lattelekom pieder 23% LMT kapitāla daļu. LMT reģistrēts Latvijas Uzņēmumu Reģistrā ar reģistrācijas Nr.50003050931.

Lattelekom galvenie darbības veidi, kā norādīts Ziņojumā, ir balss telefonija, datu pārraide, vietējā Interneta piekļuve, IT infrastruktūra un tās pakalpojumi un pielāgotās programmatūras tirdzniecība/izstrāde. Lattelekom apgrozījums Latvijā 2004.gadā sastādīja 129,9 miljonus latu, tai skaitā: ieņēmumi no pārējiem telekomunikāciju pakalpojumiem, kuri ietver starpsavienojuma ieņēmumus no vietējiem telekomunikāciju uzņēmumiem, ieņēmumus no interneta pakalpojumiem un līniju nomas, un ar informācijas tehnoloģiju saistītiem pakalpojumiem, telekomunikāciju un datu pārraides iekārtu pārdošanas un apkalpošanas - 28,4 milj. Ls.

2. Microlink ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kura reģistrēta Latvijas Uzņēmumu Reģistrā ar reģistrācijas Nr.000301672.

SIA „Baltijas Datoru Akadēmija” - sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kura reģistrēta Latvijas Uzņēmumu reģistrā ar reģistrācijas Nr.5000318501 un SIA „FMS” - sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kura reģistrēta Latvijas Uzņēmumu reģistrā ar reģistrācijas Nr.0003734170 ir Microlink saistītie uzņēmumi (augstāk minētās sabiedrības turpmāk sauktas „Latvijas sabiedrības”).

Sabiedrība AS Microlink, kura saskaņā ar Igaunijas likumiem reģistrēta Igaunijas komercreģistrā ar reģistrācijas Nr.10169013, ir „Latvijas sabiedrību” pilnīgs 100% īpašnieks.

Microlink galvenie darbības veidi, saskaņā ar statūtiem, ir datu risinājumi, sistēmu integrācija un infrastruktūras risinājumi, programmatūras izstrāde, sistēmu uzturēšana un vadība, uzņēmumu lietojumprogrammu izstrāde, apmācība.

Pārskata periodā no 2004.gada 1.jūlija līdz 2005.gada 30.jūnijam uzņēmuma apgrozījums bija 13,05 milj. latu (gada laikā pārdotās produkcijas un pakalpojumu vērtības kopsumma, atskaitot piešķirtās atlaides un pievienotās vērtības nodokli), tai skaitā:

datu pārraide un interneta pakalpojumu sniegšana – 2,96 milj. Ls.

3. Apvienošanās paredzēta Lattelekom iegādājoties 100% „Latvijas sabiedrību” pamatkapitāla daļu no Igaunijas uzņēmumu AS „Elion Ettevotted”, saskaņā ar 16.05.2005. parakstīto Nākotnes pirkuma līgumu starp Igaunijas uzņēmumu AS „Elion Ettevotted”, Lattelekom un Lietuvas uzņēmumu AS „Lietuvos Telekomas”.

Konkurences likuma 15.panta pirmās daļas 3.punktā ir noteikts, ka tirgus dalībnieku apvienošanās ir „(...)tāds stāvoklis, kad (...) viens vai vairāki tirgus dalībnieki iegūst daļu vai visus cita tirgus dalībnieka vai citu tirgus dalībnieku aktīvus vai tiesības tos izmantot vai tiešu vai netiešu izšķirošu ietekmi pār citu tirgus dalībnieku (...)”. Līdz ar to minētais darījums ir uzskatāms par tirgus dalībnieku apvienošanos Konkurences likuma 15.panta pirmās daļas 3.punkta izpratnē.

Konkurences likuma 15.panta otrajā daļā ir noteikts, ka „Tirgus dalībnieki, kuri nolēmuši apvienoties kādā no šā panta pirmajā daļā paredzētajiem veidiem, pirms apvienošanās iesniedz Konkurences padomei par to ziņojumu saskaņā ar šā likuma 16.pantu, ja pastāv viens no šādiem nosacījumiem:

1) apvienošanās dalībnieku kopējais apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā ir bijis ne mazāk kā 25 miljoni latu;

2) apvienošanā iesaistīto tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa konkrētajā tirgū pārsniedz 40 procentus.”

Izvērtējot Ziņojumā sniegto informāciju, tika konstatēts, ka apvienošanās dalībnieku kopējais apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā pārsniedza Konkurences likuma 15.panta otrās daļas 1.punktā noteikto kritēriju un izpildās Konkurences likuma 15.panta otrās daļas 2.punktā noteiktais kritērijs. Saskaņā ar Ziņojumā sniegto informāciju par konkrētajiem tirgiem un apvienošanās dalībnieku tirgus daļām atsevišķos tirgos, apvienošanā iesaistīto tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa pārsniedz 40 procentus šādos konkrētos tirgos – datu pārraides pakalpojumu tirgū un Internet piekļuves pakalpojumu tirgū Latvijā. Līdz ar to Konkurences padomei ir pienākums izvērtēt apvienošanās darījumu saskaņā ar Konkurences likuma 15. un 16.panta noteikumiem.

Saskaņā ar Konkurences likuma 16.panta trešo daļu Konkurences padome izvērtē: vai apvienošanās rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis vai var tikt būtiski samazināta konkurence konkrētajā tirgū. Dominējošais stāvoklis saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 1.punktu ir „tirgus dalībnieka (...) ekonomisks stāvoklis konkrētajā tirgū, ja šā dalībnieka (...) tirgus daļa šajā tirgū ir vismaz 40% un šis dalībnieks (...) spēj ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem vai patērētājiem”.

Ņemot vērā to, Konkurences likuma normas ir saskaņotas ar Eiropas Savienības konkurences regulējošiem aktiem, Konkurences padome uzskata par pamatotu atsaukties uz Eiropas Komisiju tiesību aktos un Eiropas Kopienų tiesas praksē pausto viedokli.

Konkrēto preču tirgi

Ziņojumā ir identificēti pieci konkrētie tirgi, kuros darbojas Lattelekom un Microlink, un tie ir:

- datu pārraides pakalpojumi;
- vietējās Interneta piekļuves pakalpojumi;
- IT infrastruktūra;
- IT infrastruktūras pakalpojumi;
- pielāgotās programmatūras tirdzniecība/izstrāde.

Konkurences likuma 1.panta 5.punktā ir noteikts, ka konkrētās preces tirgus ir noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības. Izskatot Ziņojumu, Konkurences padome izvērtēja vairāku pakalpojumu savstarpējās aizvietojamības iespējas no piedāvājuma un pieprasījuma puses, ņemot vērā tādus faktorus, kā pakalpojumu sniegšanas tehnoloģijas, pakalpojumu ekonomiskumu, ģeogrāfisko atrašanās vietu, apjomu, iekārtu cenas, kā arī ievērojot iepriekšējos Konkurences padomes un Eiropas Komisijas lēmumus.

4. Saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma (Elektronisko sakaru likums, „Latvijas Vēstnesis”, 2004.gada 17.novembris – Likums stājas spēkā ar 2004.gada 1.decembri un Grozījumi Elektronisko sakaru likumā, „Latvijas Vēstnesis”, 2005.gada 25.maijs - Likums stājas spēkā ar 2005. gada 8.jūniju) (turpmāk - ESL) elektronisko sakaru komersants ir „komersants, kas pamatā nodrošina elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumus”:

elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana ir „publiskā elektroniskā sakaru tīkla izveide, ierīkošana, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam”,

elektronisko sakaru pakalpojums ir „pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos”.

Dati ir formalizētā veidā attēlota tekstuāla, skaitliska, grafiska, video- un audio informācija, kuru lietotājs vai datu apstrādes ierīces var interpretēt, apstrādāt vai pārsūtīt („Informātikas vārdnīca”, Datori, datu apstrāde un pārraide, Avots 2001).

Datu pārraide ir datu pārsūtīšana no datu avota datu saņēmējam ar sakaru līdzekļu palīdzību. Datu pārraidi var veikt izmantojot:

- *datu pārraides līnijas*, kas ir fizikāla vide, kas kalpo signālu pārsūtīšanai un tiek izmantota, lai savienotu datu ķēdes galaiekārtas, datu komutatorus, kā arī citas ierīces, kas veic datu pārraidi,

- *datu pārraides tīklu*, kas ir datu ķēdes galaiekārtu un pārraides vides apvienojums, kas nodrošina datu pārraidi starp datu stacijām.

Publiskie datu un elektronisko ziņojumu pārraides pakalpojumi saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) 26.01.2005. Noteikumiem „Elektronisko sakaru tīklu un elektronisko sakaru pakalpojumu saraksts” ir publiski pieejami elektronisko sakaru pakalpojumi, kas nodrošina signālu pārraidi vai maršrutēšanu publiskajos elektronisko sakaru tīklos, izņemot publiskos interneta piekļuves, balss telefonijas, radio vai televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumus publiskajos elektronisko sakaru tīklos.

Datu pārraides pakalpojums nodrošina ātru un drošu vietēja vai starptautiska mēroga datu pārraidi.

Ņemot vērā iepriekš minēto un Ziņojumā sniegto informāciju, Konkurences padome konstatēja, ka Lattelekom un Microlink sniedz datu pārraides pakalpojumus, kuru klāstā ietilpst šādi pakalpojumi:

- ciparu abonentlīnija, kas ir pārraides līdzeklis, kas abonentiem, kuri atrodas nelielā attālumā no telefona centrāles, nodrošina ātru multivides ciparinformācijas pārraidi. Šo pārraidi nodrošina telesakaru kopa, kuras kopīgais apzīmējums ir xDSL. Atkarībā no izmantojamā protokola veida iespējamas dažādas pamatshēmas, kas nodrošina dažādus pakalpojuma līmeņus;

- Ultra DSL, kurš ir piemērots uzņēmumiem, kuriem ir svarīgs kvalitatīvs pieslēgums internetam (datu pārraides ātrums ir 768/128 Kbit/s, 1024/256 Kbit/s vai 2048/512 Kbit/s);

- ātrgaitas datu tīkls, kas nodrošina liela ātruma datu pārraidi starp diviem punktiem;

- bezvadu interneta telpa – bezvadu datu pārraides pakalpojums, darījumu cilvēkiem konferenču zālēs, viesnīcās, kafejnīcās, lidostā un citās publiskās interneta piekļuves vietās;

- ciparu nomātā līnija, kura nodrošina garantētu un kvalitatīvu datu pārraidi starp diviem pieslēguma punktiem Latvijā vai pieslēguma punktu Latvijā un ārzemēs, un nodrošina risinājumu uzņēmumiem ar īpaši augstām prasībām pret datu pārraides kvalitāti un drošību, ja ikdienas darbā nepieciešams nosūtīt un saņemt liela apjoma informāciju;

- datoru tīklu savienošana, kura nodrošina iespēju savienot divus vai vairākus uzņēmuma datoru tīklus vietējā, iekšzemes un starptautiskajā mērogā;

- Frame Relay - nodrošina vairāku un dažādās vietās izvietotu datoru tīklu, atsevišķu datoru vai datu pārraides iekārtu savienošanu vienā tīklā, kā arī dažāda veida informācijas pārraidi (balss un dati) uzņēmuma datu pārraides tīkla ietvaros.

4.1. Datu pārraides pakalpojumi un Internet piekļuves pakalpojumi var tikt nodrošināti:

4.1.1. Fiksētos elektronisko sakaru tīklos (kanālu un pakešu komutācijas tīklos, ieskaitot internetu),

4.1.2. Mobilo zemes elektronisko sakaru tīklos,

4.1.3. Tīklos, kurus izmanto radio un televīzijas signāla izplatīšanai,

4.1.4. Kabeltelevīzijas un kabelradio tīklos,

4.1.5. Elektrības kabeļu sistēmās, ciktāl tās ir izmantotas, lai pārraidītu signālus (ESL 1.pants 11.punkts).

Izvērtējot SIA „Telia Latvija”, SIA „BALTKOM TV SIA” un LMT sniegto informāciju, Konkurences padome konstatēja, ka augstāk minētos pakalpojumus klients var saņemt gan pa fiksēto elektronisko sakaru tīklu, gan pa mobilo zemes elektronisko sakaru

tīklu, gan pa fiksēto elektronisko sakaru tīklu apvienojumā ar tīkliem, kurus izmanto radio signāla izplatīšanai, tikai katrā gadījumā tiek izmantoti atšķirīgi tehnoloģiskie risinājumi.

Katrā gadījumā pakalpojumu saņemšanā ir ievērojamas atšķirības. Mobilo zemes elektronisko sakaru tehnoloģijas ļauj saņemt datu pārraides un Internet piekļuves pakalpojumus kustībā. Fiksēto tīklu tehnoloģijas ļauj saņemt pakalpojumus tikai fiksētā vietā. Tarifi par pakalpojumiem nav ievērojami atšķirīgi atkarībā no izmantojamās tehnoloģijas, bet ir atšķirīgas galaiekārtu cenas (portatīvais un parastais dators).

Atsevišķi ir jāapskata Microlink piedāvājums bezvadu datu pārraides pakalpojumu sniegšanā. „Tā ir alternatīva fiksētajiem datu savienojumiem un kabeļu sistēmām. Tās raksturo ekonomiskums, elastība un ātrāka ieviešana salīdzinājumā ar dažādām kabeļu sistēmām. Bezvadu pamattīkli, izmantojot dažādas radiomodulācijas metodes un radio frekvences, nodrošina lielu apjomu datu transportu ar ātrumu līdz pat 100 Mbit/s. Bezvadu pieejas tīkli iedalās šaurjoslas, platjoslas un Internet piekļuves tīklos. Bezvadu datu pārraides risinājumi var nodrošināt savienojumu starp diviem infrastruktūras punktiem jeb tīkla punktiem – Point – to – Point (PtP), vai arī starp vienu un vairākiem tīkla punktiem – Point – to – Multipoint (PtMP). Ar jaudīgu PtP risinājumu palīdzību tiek būvēti maģistrālie tīkli, bet ar PtMP risinājumiem tiek nodrošināts infrastruktūras galapunktu un lietotāju pieslēgums pie datu pārraides pamattīkla” (informācija no www.microlink.lv). No augstāk minētā izriet, ka šādu datu pārraides risinājumu var pielietot apdzīvotās vietās, kurās nav izveidots fiksētais elektronisko sakaru tīkls. Izvēloties bezvadu risinājumu, klientam ir nepieciešama bezvadu aparatūra (radiolinki, mikroviļņu pārraides līnijas) un aktīvā gala aparatūra (maršrutazori, multipleksori). Risinājumu pamatā ir bezvadu mikroviļņu datu pārraides aparatūra, kas darbojas licenzētos frekvenču diapazonos. Izmantojot plaši pazīstamu ražotāju bezvadu sakaru iekārtas, šo pakalpojumu var sniegt aptuveni 15-20 km rādiusā no datu pārraides mezgla. Šādas tehnoloģijas pielietošanu izmanto attālinātos ģeogrāfiskos rajonos (pilsētu domes - skolu, bibliotēku, bērnudārzu, veselības u.c. iestāžu efektīvai darbu koordinēšanai). Tā kā šāda veida bezvadu datu pārraide nevar tikt realizēta bez fiksētā elektronisko sakaru tīkla (gadījums 4.1.), tad nav pamata uzskatīt, ka minētais pakalpojums tiek veikts izmantojot bezvadu elektronisko sakaru tīklu.

Ir zināms, ka radio frekvenču spektra caurlaides spēja ir ierobežota, turpretī fiksētā tīkla tehnoloģijām, kā, piemēram, šķiedru optikas kabeļiem šādu ierobežojumu praktiskām vajadzībām nav. Tāpēc arī šīs tehnoloģijas pastāv atsevišķi un arī pakalpojumi, kas tiek nodrošināti attiecīgi pa katru no šīm tehnoloģijām pastāv atsevišķi: vieni nodrošina mobilitāti ar ierobežotu caurlaides spēju, bet otri – neierobežotu informācijas caurlaides spēju fiksētos punktos. Datu pārraide var notikt abos elektronisko sakaru tīklos. ESL publiskie fiksētie elektronisko sakaru tīkli ir nodalīti no publiskajiem mobilajiem elektronisko sakaru tīkliem. Ir svarīgi apzināties, ka mobilo tīklu telekomunikāciju tehnoloģijas visos gadījumos nevar aizstāt fiksēto tīklu tehnoloģiju un otrādi.

Lattelekom Ziņojumā sniedz informāciju par datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu tirgus apjomu, izmantojot fiksētos elektronisko sakaru tīklus. Tirgus dalībnieki ir snieguši dažādus viedokļus par datu pārraides pakalpojumu sniegšanu un saņemšanu, izmantojot fiksēto tīklu, savstarpējo aizvietojamību ar datu pārraides pakalpojumu sniegšanu un saņemšanu, izmantojot bezvadu elektronisko sakaru tīklu.

SIA „Telia Latvija” (15.08.2005. vēstule Nr.V/328/05/i) uzskata, ka datu pārraides pakalpojumus un Internet piekļuves pakalpojumus vienlīdz efektīvi ir iespējams sniegt gan izmantojot fiksēto elektronisko tīklu, gan izmantojot bezvadu elektronisko sakaru tīklu. Kādu tehnoloģiju elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējs izmanto pakalpojuma sniegšanā patērētājam ir nenozīmīgi. Pakalpojumu sniegšanas tehnoloģijas izvēle ir pakalpojumu sniedzēja ziņā. Elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējam ir jānodrošina klientam vienlīdz pietiekoši labas kvalitātes pakalpojumi konkrētā apdzīvotā vietā par ekonomiski pieejamām cenām. Ja apdzīvotā vietā ir izveidots fiksētais elektronisko sakaru tīkls, tad klienta vēlmes

tiek apmierinātas, izmantojot šo tīklu, kas ir ekonomiski izdevīgāks. Ja apdzīvotā vietā nav izveidota fiksētā elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, tad pakalpojumu sniedzējs izmanto bezvadu sakaru tehnoloģiju, ja ar tās palīdzību var apmierināt klienta vēlmes.

Izmantojot bezvadu tehnoloģiju, šobrīd tirgū esošās mobilo sakaru galaiekārtas, kā arī mobilā elektronisko sakaru tīkla infrastruktūra, nenodrošina līdzvērtīgus pakalpojumus salīdzinot ar pakalpojumu sniegšanu, izmantojot fiksēto elektronisko sakaru tīklu (šādu secinājumu ir izteikusi Eiropas Komisija lietā COMP/M.2574 Pirelli/Edizione/Olivetti/Telecom Italia, un ar minētajā lietā sniegtajiem argumentiem savu viedokli pamatoja LMT 15.05.2005. vēstule Nr.3178/JK). Šo pakalpojumu savstarpējā aizvietojamība gan no pieprasījuma, gan no piedāvājuma puses nav iespējama, jo pastāv tehnoloģijas atšķirības pakalpojumu saņemšanā un sniegšanā, abu pakalpojumu cenu veidošanā, apstākļi, kādos tiek saņemts pakalpojums, dažādi konkurences apstākļi (atšķirīgi pakalpojumu sniedzēji, pieprasījums u.c.) abu pakalpojumu tirgos. Tehnoloģisko atšķirību dēļ mobilie sakaru operatori nespēj piedāvāt tik izvērstu datu pārraides spektru kā fiksēto elektronisko sakaru tīklu operatori. Atšķirīgās datu pārraides funkcionalitātes dēļ mobilie elektronisko sakaru tirgus operatori galvenokārt orientējas uz citu patērētāju vajadzību apmierināšanas segmentu (izklaides pakalpojumi) masu tirgū nekā to dara fiksētā tīkla operatori. Līdz ar to mobilie un fiksētie elektronisko sakaru operatori savstarpēji nekonkurē datu pārraides pakalpojumu tirgū. Pēc LMT sniegtās un publiski pieejamās informācijas pakalpojuma sniegšana un saņemšana, izmantojot bezvadu tīklu, Latvijā ievērojami varētu attīstīties 10-15 gadu laikā.

LR Centrālā statistikas pārvaldes Informācijas centra apsekojumi rāda, ka bezvadu pieslēgumu mājāsaiņniecībās galvenokārt pārstāv mobilais telefons (39%), bet kuru ļoti maz izmanto datu pārraidei.

Tā kā augstāk minētais pakalpojums (izmantojot tikai bezvadu elektronisko sakaru tīklu) ir mazāk izmantots Latvijas tirgū ir, tad Konkurences padome veic tirgus analīzi pakalpojumiem, kuri tiek sniegti un saņemti, izmantojot fiksēto elektronisko sakaru tīklu, kā arī fiksēto elektronisko sakaru tīklu, pielietojot bezvadu datu pārraides sistēmas.

4.2. Bez tam datu pārraides pakalpojumi un Internet piekļuves pakalpojumi var tikt nodrošināti:

- pa šaurjoslas piekļuves tīklu,
- pa platjoslas piekļuves tīklu.

4.2.1. Plaši izplatītā iezvanpieeja ir pieejama katram Latvijas patērētājam, ja vien viņam ir pieejams fiksētā pieslēguma telefons.

4.2.2. Platjoslas piekļuves jēdzienā ir ietvertas divas būtiskas atšķirības no šaurjoslas piekļuves:

- lielāks datu pārraides ātrums,
- piekļuve pamatā ir tiešsaites režīmā („always on”).

Platjoslas tīkls ir elektronisko sakaru tīkls, kas nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumus. Platjoslas piekļuvei internetam un datu pārraidei ir izšķiroša nozīme, tā liecina Starptautiskās telekomunikāciju savienības (International Telecommunication Union) (turpmāk – ITU) pētījumi, jo iezvanpieeja nav piemērota interaktīvo pakalpojumu sniegšanai vai izmantošanai.

Datu pārraides ātruma kritēriji, pēc kuriem identificē platjoslas piekļuvi, nav vispāri pieņemti. Datu pārraides platjoslas piekļuvei ir noteikta prasība, ka tai jābūt lielākai par to, kādu nodrošina plaši izplatītie 56 Kbit/s iezvanpieeju modemi. Pasaulē ar platjoslas piekļuvi saprot tādu platjoslas piekļuvi, kuras datu ātrums ir ne mazāks par populārajiem ADSL (asymmetric digital subscriber line) lejup/augšup ātrumiem 256/128 Kbit/s. Lisabonas stratēģijas 2010.gada mērķos 2 Mbit/s ir paredzēts kā minimālais platjoslas piekļuves datu pārraides ātrums. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (Organisation for

Economic Co-operation and Development) (turpmāk – OECD) uzskata, ka nav mērķtiecīgi platjoslas definīciju saistīt ar noteiktu datu pārraides ātruma skaitlisku lielumu. Būtiskākais, lai platjoslas piekļuve vienmēr ir tiešsaistes režīmā („always on”) un ka tās datu ātrumi apmierina lietotājam pieejamo interaktīvo pakalpojumu lietošanas prasības. Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) darba dokumentos statistikas sastādīšanai par platjoslas piekļuvi ir noteikts ātrums, kas ir ne mazāks par 144 Kbit/s. ITU rekomendācija Nr.ITU-R F.1399-1 „Bezvadu piekļuves skaidrojošā vārdnīca” (Vocabulary of terms for wireless access) nosaka, ka ar platjoslu tīklu izprot elektronisko sakaru tīklu, kura minimālais datu pārraides ātrums pārsniedz 2048 Kbit/s.

Latvijā par platjoslas piekļuvi tiek atzīta piekļuve, kas pastāvīgi ir tiešsaistes režīmā („always on”) un kuras lejupvirziena datu pārraides ātrums ir ne mazāks par 256 Kbit/s un augšupvirziena datu pārraides ātrums ir ne mazāks par 128 Kbit/s” (Konceptija „Platjoslu attīstības stratēģija 2006. - 2012. gadam – projekts”).

Pēc LR Centrālās statistikas pārvaldes Informācijas centra apsekojumiem platjoslas pieslēgumu mājāsaimniecībās Latvijas teritorijā izmanto 37% (16% mājāsaimniecību izmanto DSL pieslēgumu, pārējie – 21% izmanto citu platjoslas pieslēgumu).

4.3. Pēc Eiropas Komisijas rekomendācijām un prasībām elektronisko sakaru nozarē tiek definēti 7 mazumtirdzniecības tirgi un 11 vairumtirdzniecības tirgi (Eiropas Komisijas Rekomendācija 2003/311/EC par konkrēto preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EC).

4.3.1. Elektronisko sakaru nozarē mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, kas tiek sniegti abonentiem un galalietotājiem. Atbilstoši ESL abonents ir fiziskā vai juridiskā persona, kas noslēgusi līgumu ar elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju par konkrētu elektronisko sakaru pakalpojumu saņemšanu, bet galalietotājs ir elektronisko sakaru pakalpojumu lietotājs, kas šos pakalpojumus neizmanto elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai citai personai.

4.3.2. Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, ko viens elektronisko sakaru komersants sniedz citiem elektronisko sakaru komersantiem, un parasti tā ir daļa no tīkla nodrošināšanas – pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi un starpsavienojumu vai tālākpārdošanas veikšanai.

Tā kā SPRK nav definējusi konkrētos tirgus Latvijas apstākļiem (notiek konsultācijas ar elektronisko sakaru komersantiem, pakalpojumu tirgus analīze un izpēte), pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija, 2005. (iesniegts Ziņojumā) ir veikts galvenokārt par mazumtirdzniecības tirgu (Observer Latvija SIA 29.08.2005. vēstule Nr.936), kā arī visi pārējie tirgus dalībnieki ir snieguši Konkurences padomei ziņas par atsevišķo mazumtirdzniecības tirgu apgrozījumu, tāpēc Konkurences padome analizēja ietekmēto mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgus.

Nemot vērā visu iepriekš minēto, Konkurences padome uzskata, ka šajā lietā Konkurences likuma 1.panta 5.punkta izpratnē konkrētās preces tirgus ir **datu pārraides pakalpojumu tirgus (1)**.

5. *Internets* ir pasaules lielākais intertīkls, kas ietver lielu skaitu transkontinentālos, nacionālos, reģionālos un lokālos tīklus ar dažādām caurlaidības iespējām un izmantojamo kanālu tipiem. Pasaules lielākais intertīkls sākotnēji izveidojies uz pētnieciskā tīkla APRANET bāzes un apvieno sevī dažādus individuālos datoru tīklus. Atsevišķu tīklu mijiedarbība tiek īstenota, izmantojot protokolu TCP/IP sistēmu. Oficiālie Internet standarti tiek publicēti RFC (Request for Comments) veidā („Informātikas vārdnīca”, Datori, datu apstrāde un pārraide, Avots 2001).

Piekļuve ir „citam elektronisko sakaru komersantam sniegts pakalpojums ar konkrētiem nosacījumiem piekļūt elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai

nepieciešamām iekārtām un pakalpojumiem. Piekļuve ietver piekļuvi elektronisko sakaru tīkla elementiem un ar tiem saistītām iekārtām ar vadu vai bezvadu savienojumiem, it īpaši piekļuvi (...) fiziskai infrastruktūrai (ieskaitot elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantotās ēkas, kabeļu līnijas, kabeļu kanalizāciju (...)) piekļuvi elektronisko sakaru tīkliem (īpaši viesabonēšanai (...))” (ESL1.panta 38.punkts).

Publiskie Internet piekļuves pakalpojumi, saskaņā ar SPRK 26.01.2005. Noteikumiem „Elektronisko sakaru tīklu un elektronisko sakaru pakalpojumu saraksts” ir publiski pieejami elektronisko sakaru pakalpojumi, kas nodrošina signālu pārraidi vai maršrutēšanu starp galaiekārtu un interneta pakalpojumu sniedzēja iekārtu (serveri, maršrutētāju u.c.) datu lejupielādei vai augšupielādei interneta datu pārraides tīklā.

Pēc Latvijas Zinātņu Akadēmijas Terminoloģijas komisijas „Lielās terminu vārdnīcas” Internet piekļuves sniedzējs ir firma vai organizācija, kas klientiem nodrošina piekļuvi tīklam Internet. Internet piekļuves sniedzējs parasti iegādājas pieslēgumu no citām firmām, kurām ir tieši savienojumi ar Internet, un pārdod tālāk lietotājiem atsevišķas frekvenču joslas. Internet piekļuves sniedzēju klienti var būt kā uzņēmumi, tā arī individuālie klienti.

Interneta piekļuves pakalpojumus var sniegt, gan izmantojot fiksētos elektronisko sakaru tīklus, gan bezvadu elektronisko sakaru tīklus. Fiksētajos telekomunikāciju tīklos klientiem tiek nodrošināta iezvanpieeja un pastāvīgais pieslēgums (ISDN vai DSL). Analīze un secinājumi ir veikti 4.1. punktā.

Datu pārraides pakalpojumu sniegšanas tirgus ir definēts un izklāstīts (4.1.punktā), kā arī identificēti platjoslas pārraides ātrumi (4.2.punktā) un visi minētie argumenti attiecināmi arī uz Internet piekļuves pakalpojumiem.

Visvairāk izmantotā ir DSL tehnoloģija, kuru realizē, uzlabojot esošo abonētu pieslēgumu. Tāpat kā citur Eiropā arī Latvijā platjoslas pieeja tiek nodrošināta uz esošo infrastruktūru pamata.

5.1. Digitālo abonētu līniju veidi:

5.1.1. ADSL – Asymmetric DSL, kad datu pārraides ātrums ir dažāds abos virzienos.

5.1.2. SDSL – Symmetric or single-pair DSL, kad datu pārraides ātrums ir vienāds abos virzienos.

5.1.3. HDSL – High bite rate Speed DSL, kad piekļuves tīklā nodrošina datu pārraides ātrumu 1-2 Mbit/s.

5.1.4. VDSL – Very High Speed Digital Subscriber Line, kad platjoslas tīklā nodrošina ātrumu 13-55 Mbit/s īsās distancēs (300-1500 m).

Atsevišķi sakaru komersanti piedāvā lielāka ātruma pakalpojumus, salīdzinot ar kādu no iepriekšējiem DSL standartiem.

Lattelekom Internet piekļuves pakalpojumu klāstā ir:

- Apollo pilsētas pieslēgums;

- Mājas DSL – nodrošina Latvijas un ārvalstu interneta resursiem ar ātrumu 512/128 Kbit/s;

- MDSL Pro - nodrošina Latvijas un ārvalstu interneta resursiem ar ātrumu 640/128 Kbit/s;

- Starta DSL – nodrošina ātrumu līdz 768/128 Kbit/s;

- Ultra DSL – nodrošina interneta pieslēgumu 5-29 darba vietām un ātrumu 768/128 Kbit/s, 2048/256 Kbit/s vai 4096/512 Kbit/s.

5.2. HomePNA 3.0 standarts nodrošina datu apmaiņu līdz 128 Mbit/s pa elektronisko sakaru līnijām paralēli balss pakalpojumu sniegšanai un ADSL.

5.3. Kabeltelevīzijas tīkla piekļuves veids ir otrais pēc izplatības (kabeļu modemu tehnoloģija). Aparatūra interaktīvas datu pārraides nolūkā tiek pieslēgta kabeļu televīzijas tīkliem, ko parasti veido, izmantojot koaksiālos vai optiskos (stikla šķiedras) kabeļus. Šāda

veida platjoslas piekļuvi internetam Rīgā un citās lielākajās pilsētās sniedz vairāki kabeļu televīzijas operatori.

5.4. Lokālo tīklu piekļuves veids ir trešais pēc izplatības. Šajā jomā darbojas daudz komersantu.

5.5. Platjoslas piekļuves izplatību Latvijas ārpus pilsētu teritorijās īpašu uzmanību pelna WiMAX lokālie tīkli pēdējās jūdzes nodrošināšanai, kas platjoslas piekļuvi var nodrošināt rādiusā līdz 10 km ap bāzes staciju. WiMAX Forum Certified sistēmas ļauj nodrošināt datu pārraides ātrumu līdz 40 Mbit/s vienam kanālam gan fiksētam, gan mobilam piekļuves punktam.

5.6. Trešās paaudzes mobilo sakaru (CDMA tīkli) izmantošanas nozīme interneta platjoslas piekļuvei pašreiz ir maza, tā pieaugs, kad konkurences un tehnoloģijas attīstības dēļ cenas samazināsies.

5.7. Platjoslas piekļuves pakalpojumi, izmantojot datu pārraidi pa elektroenerģijas līnijām (Power line communications turpmāk - PLC) Latvijā praktiski netiek sniegti. Šī pakalpojuma sniegšana ir pievilcīga tādēļ, ka PLC risinājumi sniedz iespēju datus pārraidīt gan pa vidēja sprieguma, gan pa zemsprieguma pārvades līnijām. Zemsprieguma elektroenerģijas līnijas ir ierīkotas gandrīz līdz visām māsaimniecībām, pie kam jaunākie tehnoloģiskie risinājumi ļauj sniegt datu pārraides ātrumu līdz 200 Mbit/s, bet pašreiz nelielos attālumos.

Pārējo tehnoloģiju īpatsvars platjoslu pieslēguma nodrošināšanā pagaidām ir mazs un to ietekme un izmantošanas iespējas Latvijas Republikas teritorijā nav plaši pētītas.

Visas minētās tehnoloģijas attīstās paralēli un viena otru papildina. Optisko kabeļu tīkls vislabāk nodrošina kvalitatīvu platjoslas signāla pārraidi, visātrāk izvērstāmi ir bezvadu radio tīkli, lietotāju mobilitāti un pastāvīgu pieslēgumu nodrošina trešās paaudzes mobilie tīkli, digitālā televīzija vislabāk aptver lielas teritorijas un plašu iedzīvotāju loku, bet PLC tehnoloģijas nodrošina piekļuvi visattālākajos reģionos. Mūsdienās elektronisko sakaru tīklu konverģence ir jau noticis fakts – visos tīklos notiek datu pārraide, neatkarīgi no sniedzamā gala pakalpojuma (balss, faksimilā pārraide, datu apmaiņa, piekļuve interneta pakalpojumiem).

Komersanti, kam pieder plaša elektronisko sakaru tīklu infrastruktūra ir va/s „Latvijas dzelzceļš”, a/s „Latvenergo” filiāle „Latvenergo telekomunikācijas”, va/s „Valsts informācijas tīklu aģentūra”, va/s „Latvijas valsts radio un televīzijas centrs”, Lattelekom, Microlink, LMT, SIA „Tele2”.

Salīdzinot 2004.gada Interneta lietotāju skaita attiecību pret iedzīvotāju skaitu vidēji ES (44,7%) un attiecīgo rādītāju Latvijā (40,4%) (Igaunija – 46,0%), Latvija atpaliek tikai par 4,3 procenta punktiem. Tomēr salīdzinot ar ES attīstītāko valsti (Vācija, Dānija, Zviedrija, Lielbritānija, Somija – vid. 58,98%) vidējo rādītāju Latvija atpaliek vidēji par 18,58 procenta punktiem (Dati: Internet World Stats LETA-EPI 22.12.2004).

Pašreiz Latvijā ir 98 (uz 17.03.2005.) interneta pakalpojumu sniedzēji, no kuriem 47 sniedz pakalpojumus visā Latvijas teritorijā, 22 – tikai Rīgā un Rīgas rajonā, bet atlikušie 29 – atsevišķos Latvijas rajonos un pilsētās (informācija no [hpt://www.m.k.gov.lv/index.php/mk/22540/31843.doc](http://www.m.k.gov.lv/index.php/mk/22540/31843.doc))

Atkarībā no lietotāju vēlmēm, Internet piekļuves pakalpojumu sniedzēji Latvijā var nodrošināt jebkuru no pieejām, vienīgā atšķirība ir tehnoloģiju pielietojums, tādēļ sīkāka Internet piekļuves pakalpojumu tirgus dalīšana nav nepieciešama.

Pēc Internet definīcijas (ietver lielu skaitu transkontinentālos, nacionālos, reģionālos un lokālos tīklus), Internet piekļuves pakalpojumu sniedzējiem saviem klientiem ir jādod iespēja piekļuvei ārvalstu Internet resursiem.

Ir zināms, ka Microlink piederošam elektronisko sakaru tīklam ir pieslēgums pie trim Globālā tīkla operatoriem Tallinā (Microlink pārstāvja informācija tikšanās reizē

24.08.2005.), bet Lattelekom Globālo Internet pieslēgumu nodrošina, izmantojot Lattelekom kopīpašumā esošo kabeli LVS-1 (Stokholma – Ventspils) un Lattelekom optisko kabeli posmā Ventspils – Rīga. Piekļuvi ārvalstu Internet resursiem Latvijā vēl nodrošina va/s „Latvijas dzelzceļš”, a/s „Latvenergo” filiāle „Latvenergo telekomunikācijas”, SIA „Telia Latvija”, SIA „Linx Telecommunications Latvia” u.c.

Konkurences padomes rīcībā esošā informācija liecina, ka vairums tirgus dalībnieki neuzskaita ne klientu skaitu, kuri izmanto piekļuvi ārvalstu Internet resursiem, ne šī pakalpojuma apgrozījumu latos. Ja klients izmanto Internet piekļuves pakalpojumu, tad viennozīmīgi viņam ir iespējas arī piekļuvei ārvalstu Internet resursiem.

Lattelekom savā Ziņojumā kā konkrēto precī ir norādījis „vietējās Interneta piekļuves pakalpojums”. Taču „vietējās Interneta piekļuves pakalpojumu”, nav iespējams atdalīt no definējuma Internet Access Services (Internet piekļuves pakalpojumi) arī Eiropas Komisija kā atsevišķo konkrētās preces tirgu definē Internet piekļuves pakalpojumu tirgu (piemērām, lietā No COMP/M.2803-TELIA/SONERA). Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Konkurences padome uzskata, ka šajā lietā Konkurences likuma 1.panta 5.punkta izpratnē konkrētās preces tirgus ir **Internet piekļuves pakalpojumu tirgus (2)**.

6. Bez (1) un (2) analizētiem tirgiem abi apvienošanās dalībnieki sniedz šādus pakalpojumus:

6.1. IT infrastruktūra.

IT infrastruktūra ir kabeļu tīklu, komunikācijas komponentu, datoru un citu ierīču kopums, kas, izmantojot datorus un sakaru līdzekļus, nodrošina dažāda tipa informācijas iegūšanu, uzglabāšanu un izplatīšanu.

Pēc Lattelekom Ziņojuma IT infrastruktūra ir tīkla mazumtirdzniecības produkti, aparatūra, aksesuāri jaunākā pamata programmatūra, programmatūras standarta mazumtirdzniecība, datoru un to komponentu, standarta programmatūras jeb trešo pušu izstrādātās programmatūra mazumtirdzniecība un rezerves nodrošinājums.

6.2. IT infrastruktūras pakalpojumi.

Pēc Lattelekom Ziņojuma tie ir pakalpojumi, kuros ietilpst datoru un datortīklu uzturēšana, palīdzības dienests lietotāju atbalsta inženieru pakalpojumi, LAN apkalpošana un tīkla serveru noma un apkalpošana, datu centru pakalpojumi – programmatūras īre, serveru resursu īre, sistēmu uzturēšana – darbības atbalsts, datu bāzu un citu aplikāciju uzturēšana un atbalsts, datu noliktavas un rezerves kopēšanas pakalpojumi, telpu noma IT tehnikai, datoru apkalpošana, datoru uzraudzība, bojājumu novēršanas atbalsts.

6.3. Pielāgotās programmatūras tirdzniecības/izstrādes pakalpojums.

Saskaņā ar Ziņojumu šo pakalpojumu klāstā ietilpst pakalpojumi, kas saistīti ar sistēmu integrāciju, biznesa un finanšu risinājumu izstrādi konsultācijas, biznesa inteligences risinājumu ieviešanu.

Tirgus lielums pēc apgrozījuma (latos) 2002.-2004.gados

6.1.tabula

Konkrētais tirgus	2002	2003	2004
IT infrastruktūra *(milj. Ls)	***	***	***
IT infrastruktūras pakalpojumi *(milj. Ls)	***	***	***
Pielāgotās programmatūras	***	***	***

tirdzniecības/izstrādes pakalpojums* (milj. Ls)			
--	--	--	--

*Avots: Pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija,

Tirgus dalībnieka daļa procentos pēc apgrozījuma un pēc apjoma 2002.-2004.gados

6.2.tabula

Tirgus dalībnieks - Lattelekom	2002		2003		2004	
	milj. Ls	%	milj. Ls	%	milj. Ls	%
Konkrētie tirgi						
IT infrastruktūra *	***	***	***	***	***	***
IT infrastruktūras pakalpojumi*	***	***	***	***	***	***
Pielāgotās programmatūras tirdzniecības/izstrādes pakalpojums*	***	***	***	***	***	***

*Avots: Pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija,

Tirgus dalībnieka daļa procentos pēc apgrozījuma un pēc apjoma 2002.-2004.gados

6.3.tabula

Tirgus dalībnieks - Microlink	01/07/2002–30/06/2003		01/07/2003–30/06/2004		01/07/2004–30/06/2005	
	milj. Ls	%	milj. Ls	%	milj. Ls	%
Konkrētie tirgi						
IT infrastruktūra *	***	***	***	***	***	***
IT infrastruktūras pakalpojumi*	***	***	***	***	***	***
Pielāgotās programmatūras tirdzniecības/izstrādes pakalpojums*	***	***	***	***	***	***

*Avots: Pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija,

7. Konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definīcija

Saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 3.punktu konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

Lattelekom fiksētais elektronisko sakaru tīkls pārklāj vairāk kā 80% Latvijas teritorijas. Bez tam uzņēmējdarbību telekomunikāciju nozarē regulē speciālā likumdošana, kas paredz tirgus dalībnieku licencēšanu pakalpojumu sniegšanā un ierobežo nacionālo resursu (nacionālo radio frekvenču spektra) piešķiršanu.

Konkurences padome uzskata, ka šajā lietā Konkurences likuma 1.panta 3.punkta izpratnē **konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir Latvijas teritorija.**

Konkurences padome pēc Ziņojumā sniegtās informācijas konstatēja, ka, augstāk minētajos (IT infrastruktūra, IT infrastruktūras pakalpojumi un pielāgotās programmatūras tirdzniecības/izstrādes pakalpojums) pakalpojumu tirgos pēc Lattelekom un Microlink, apvienošanās neradīsies un nenostiprināsies dominējošais stāvoklis (skatīt tirgus daļas 6.1.,

6.2., un 6.3. tabulās), kā arī nevar tikt būtiski samazināta konkurence, tāpēc minēto pakalpojumu konkrētie ģeogrāfiskie tirgi netika detalizēti izvērtēti.

8. Konkurences likuma 1.panta 4.punkta izpratnē **konkrētie tirgi, kuri tika vērtēti, ir:**

8.1. **datu pārraides pakalpojumu tirgus Latvijas teritorijā,**

8.2. **Internet piekļuves pakalpojumu tirgus Latvijas teritorijā,**

9. Konkurences apstākļi konkrētajā tirgū un apvienošanās darījuma ietekme uz tiem

9.1. Tirgus daļas un koncentrācijas līmeņi

Lai izanalizētu apvienošanās ietekmi uz konkurences apstākļiem, t.sk., vai apvienošanās rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis vai var tikt būtiski samazināta konkurence konkrētajā tirgū, Konkurences padome pieprasīja informāciju no vairākiem tirgus dalībniekiem.

Saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 10.punktu „tirgus daļa – tirgus dalībnieka piedāvāto preču daļa konkrētajā tirgū attiecībā pret visu šajā tirgū piedāvāto preču apjomu”. Tirgus daļas konkrētajā tirgū var tikt aprēķinātas pēc tirgus dalībnieku piedāvāto preču apgrozījumiem no datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu sniegšanas un pēc tirgus dalībnieku izmantotā platjoslas piekļuves skaita. Informācija no nozīmīgākajiem tirgus dalībniekiem tika pieprasīta attiecībā par piedāvāto pakalpojumu apgrozījumu un viedokli par situāciju elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū pēc Lattelekom un Microlink apvienošanās.

Lai noteiktu konkrētā tirgus dalībnieku tirgus daļas, Konkurences padome pieprasīja informāciju no komercsabiedrībām, kuras sniedz datu pārraides pakalpojumus un Internet piekļuves pakalpojumus Latvijas teritorijā (29.07.2005. vēstules Nr.988, Nr.987, Nr.989; 01.08.2005. vēstules Nr.1014, Nr.1016, Nr.1013, Nr.992;), kā arī no nozares asociācijām un no valsts iestādēm (04.07.2005. vēstule Nr.867, 29.07.2005. vēstules Nr.986, Nr.985, 01.08.2005. vēstules Nr.1015, Nr.1017, 24.08.2005. vēstule Nr.1131, 25.08.2005. vēstule Nr.1136) attiecībā par augstāk minēto pakalpojumu apgrozījumu konkrētajos tirgos.

Ziņojumā sniegtās Lattelekom un Microlink tirgus daļas, kā arī saņemto informāciju, Konkurences padome apkopojusi sekojošās tabulās:

Datu pārraides pakalpojumu apjoms Latvijā 2002.-2004.gados

1.tabula

Konkrētais tirgus	2002	2003	2004
Datu pārraides pakalpojumi) *(milj. Ls)	***	***	***

*Avots: Pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija, 2005.

Tirgus dalībnieku tirgus daļa datu pārraides pakalpojumu tirgū Latvijā 2002.-2004.gados

2.tabula

Tirgus dalībnieks	2002		2003		2004	
	milj. Ls	%	milj. Ls	%	milj. Ls	%

Lattelekom *	***	***	***	***	***	***
Microlink **	***	***	***	***	***	***
Va/s „VITA”	1,99	17,8	2,06	12,5	2,04	10,2
A/s „Latvenergo” fil. „Latven. Telek.”	-		0,35	2,1	0,67	3,4
Va/s „Latvijas dzelzceļš”	-		-		0,058	0,3
SIA „Telia Latvija”	***	***	***	***	***	***
SIA „BALTKOM TV SIA”	0,27	2,4	0.21	1,3	0,16	0,8

*Avots: Pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija, 2005.

**Microlink tirgus daļas attiecīgi ir aprēķinātas 01/07/2002–30/06/2003 01/07/2003-30/06/2004 01/07/2004-30/06/2005

Datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu kopējais apjoms Latvijā 2002.-2004.gados

3.tabula

Konkrētais tirgus	2002	2003	2004
IPS ieņēmumi no datu pārraides un interneta pakalpojumi sniegšanas (milj. Ls) #	19,02	22,8	26,4

Latvijas Interneta asociācijas dati

Apvienotās tirgus dalībnieku tirgus daļa datu pārraides un Internet piekļuves pakalpojumu tirgū Latvijā 2002.-2004.gados

4.tabula

Tirgus dalībnieks	2002		2003		2004	
	milj. Ls	%	milj. Ls	%	milj. Ls	%
Lattelekom #	11,9	62,6	13,7	60,1	16,5	62,5
Microlink #	1,75	9,2	1,8	7,9	1,87	7,1

Latvijas Interneta asociācijas dati

Internet piekļuves pakalpojumu apjoms Latvijā 2002.-2004.gados

5.tabula

Konkrētais tirgus	2002	2003	2004
Vietējā Interneta piekļuve (milj. Ls)	***	***	***

*Avots: Pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija, 2005.

Tirgus dalībnieku tirgus daļa Internet piekļuves pakalpojumu tirgū Latvijā 2002.-2004.gados

6.tabula

Tirgus dalībnieks	2002		2003		2004	
	milj. Ls	%	milj. Ls	%	milj. Ls	%
Lattelekom *	***	***	***	***	***	***
Microlink **	***	***	***	***	***	***
va/s „VITA”	0,03	0,4	0,0235	0,2	0,0225	0,14
SIA „Telia Latvija”	***	***	***	***	***	***

*Avots: Pētījums par Baltijas ITT sektoru 2002.-2004. gadā, Observer Latvija, 2005.

**Microlink tirgus daļas attiecīgi ir aprēķinātas 01/07/2002-30/06/2003 01/07/2003-30/06/2004 01/07/2004-30/06/2005

Konkurences padome konstatēja, ka Lattelekom tirgus daļa datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu tirgū pēc apvienošanās pārsniegs Konkurences likuma 1.panta 1.punktā noteikto kritēriju (- tirgus daļas 40%), kā arī ir pamats uzskatīt, ka Lattelekom ir pietiekoša tirgus vara, lai darbotos pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem vai patērētājiem.

Lai noteiktu, vai izpildās arī otrais dominējoša stāvokļa kritērijs, Konkurences padome izvērtēja vairākus apstākļus un vadījās no Eiropas Savienības konkurences tiesību piemērošanas prakses, t.sk, Eiropas Kopienų Tiesas prakses. Eiropas Savienības konkurences tiesību piemērošanas praksē tiek uzskatīts, ka, nosakot dominējošo stāvokli, ļoti būtiska nozīme ir tirgus daļas apmēram. Kā piemēru var minēt to, ka Eiropas Kopienų tiesa lietā Nr.85/76 *Hoffmann-La Roche & Co. AG v Commission of the European Communities* 13.02.1979. spriedumā attiecībā uz dominējoša stāvokļa noteikšanu norādīja, ka „(...) 5. Ļoti lielas tirgus daļas ir ļoti nozīmīgs pierādījums dominējoša stāvokļa esamībai. Citi nozīmīgi faktori ir: attiecības starp konkrētā uzņēmuma tirgus daļu un tā konkurentu tirgus daļām, īpaši nākošā lielāka konkurenta tirgus daļu, tas, ka konkrētais uzņēmums ir vadošs tehnoloģiskā ziņā (priekšrocības tehnoloģiskā ziņā, salīdzinot ar konkurentiem), plaši attīstīta tirdzniecības tīkla esamība un potenciālās konkurences neesamība (...).

39. (...) Dominējoša stāvokļa esamība var tikt noteikta no vairākiem faktoriem, kuri, ņemot tos atsevišķi, var nebūt obligāti noteicoši, bet starp šiem faktoriem ļoti svarīgs ir ļoti lielas tirgus daļas esamība.

40. Būtiska tirgus daļa kā pierādījums dominējoša stāvokļa eksistēšanai ir nepastāvīgs faktors un tā svarīgums mainās dažādos tirgos saskaņā ar šo tirgus struktūru, īpaši atkarībā no produkcijas, piedāvājuma un pieprasījuma. (...)

41. Turklāt, lai gan tirgus daļas lieluma svarīgums var mainīties dažādos tirgos, ir pamats uzskatīt, ka ļoti lielas tirgus daļas pašas par sevi, izņemot izslēdzošus apstākļus, pierāda dominējošo stāvokli.”¹

Līdzīga pieeja tika piemērota arī Eiropas Kopienų Tiesas lietā Nr.27/76 *United Brands Company and United Brands Continentaal BV v Commission of the European Communities.- Chiquita Bananas* (14.02.1978. spriedumā izteiktais viedoklis par dominējošo stāvokli). Šajā lietā² tiesa arī atbalstīja Eiropas Komisijas viedokli par dominējoša stāvokļa esamību. Dominējoša stāvokļa esamība bija pamatota ar:

- tirgus daļu 41-47%;
- *United Brands Continentaal* struktūru (lielā pakāpē vertikāli integrēts uzņēmums);
- konkurentu vāju tirgus varu un nespēju darboties tikpat neatkarīgi kā *United Brands Continentaal*;

Apkopojot Eiropas Komisijas un Eiropas Kopienų Tiesas pieeju, tiek pieņemts, ka tirgus daļa, kura pārsniedz 50% robežu, pati par sevi pierāda dominējošā stāvokļa esamību. Ja tirgus daļa nesasniedz minēto kritēriju, tad ir nepieciešams izvērtēt papildus faktoros.

Konkurences padome uzskata par pamatotu izmantot Eiropas Komisijas un Eiropas Kopienų Tiesas piemērotos principus dominējoša stāvokļa noteikšanai. Ņemot vērā minēto, Konkurences padome uzskata, ka Internet piekļuves pakalpojumu tirgū Lattelekom jau pirms apvienošanās ir dominējošais stāvoklis. Bez tam Konkurences padome uzskata, ka datu

¹Nr.85/76 *Hoffmann-La Roche & Co. AG v Commission of the European Communities* 13.02.1979. spriedums <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61976J0085:EN:HTML>

²Nr.27/76 *United Brands Company and United Brands Continentaal BV v Commission of the European Communities.-Chiquita Bananas* 14.02.1978. spriedums <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61976O0027:EN:HTML>

pārraides pakalpojumu tirgū pirms apvienošanās Lattelekom, kaut arī tā tirgus daļa nesasniedz 40%, ir iespēja darboties vismaz daļēji neatkarīgi no klientiem, konkurentiem vai patērētājiem. Apvienošanās rezultātā tirgus daļa pārsniegs 40%, tātad izpildīsies abi dominējošā stāvokļa kritēriji. Konkurences padome izvērtēja papildus faktoros, kas liecina par Lattelekom dominējošo stāvokļa esamību.

No tabulu (1.,2.,3.,4.,5.,6.) datiem redzams, ka datu pārraides pakalpojumu tirgū Lattelekom pirms apvienošanās ar (***) tirgus daļu un Microlink attiecīgi– (***), apvienošanās gadījumā šo abu komersantu kopējā tirgus daļa pieaugs līdz aptuveni (***). Kaut gan datu pārraides pakalpojumu sniegšanā Lattelekom tirgus daļa salīdzinot 2002., 2003., 2004. gadu datus ievērojami samazinās, tomēr tās lielums joprojām ir augsts salīdzinājumā ar pārējo lielāko tirgus dalībnieku daļām šajā tirgū (attiecīgi nākamā lielākā tirgus dalībnieka tirgus daļa – va/s „VITA” – 10,2%, a/s „Latvenergo” filiāle „Latvenergo telekomunikācijas” – 3,4%, SIA „Telia Latvija” – (***)). Arī nākamo lielāko tirgus dalībnieku datu pārraides pakalpojumu tirgus daļas samazinās salīdzinot 2002., 2003., 2004. gadu datus. Tas izskaidrojams ar pakalpojumu cenu samazināšanos sakarā ar tirgus liberalizāciju. Internet piekļuves pakalpojumu tirgū nākamie lielākie tirgus dalībnieki ir SIA „Telia Latvija” – (***), va/s „VITA” – 0,14%.

Salīdzinot nākamo lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļas ir redzams, ka Lattelekom tirgus daļas vairākkārt pārsniedz šo tirgus dalībnieku tirgus daļas gan datu pārraides pakalpojumu tirgū, gan Internet piekļuves pakalpojumu tirgū.

Jāpiezīmē, ka strikti nošķirt datu pārraides pakalpojumus no Internet piekļuves pakalpojumiem ir grūti. Tikšanās reizē (23.08.2005.) ar Microlink pārstāvi tika noskaidrots, ka datu pārraides gadījumā tiek slēgts līgums ar klientu (parasti tie ir lielie un vidējie klienti), kurš pieprasa saslēgt datu pārsūtīšanas punktus, t.i., Virtual Private Network (VPN) (Konkurences padomes un Microlink pārstāvju 23.09.2005. un 24.08.2005. sarunu protokols). „Virtuālais privātais tīkls (VPT) ir publiska datoru tīkla mezglu kopa, kas, izmantojot dažādas sistēmas, izveidota tā, lai kā datu pārsūtīšanas vidi izmantotu tīklu Internet. Šīs sistēmas izmanto šifrēšanu un citus drošības pasākumus, lai piekļuve tīklam būtu nodrošināta tikai autorizētiem lietotājiem un neviens cits datus nevarētu pārķert” („Lielā terminu vārdnīca”). Papildus klients var saņemt piekļuves iespējas Internet par papildus samaksu. Internet piekļuvi pakalpojumu pārsvarā izmanto nelielie klienti un privātpersonas (pārsvarā šos klientus apkalpo Lattelekom, kaut gan nav zināms vai Lattelekom ieņēmumu daļa ir proporcionāla klientu pieslēgumu skaitam), taču tas nenozīmē, ka klienti nevar saņemt arī datu pārraides pakalpojumus (uzstādot paši attiecīgu iekārtu starp datu pārraides punktiem). Pēc augstāk minētā un VPN definīcijas tehniski nav iespējams norobežot šos abus pakalpojumus.

Tā kā nākamo lielāko tirgus dalībnieku, kā arī SPRK, Latvijas Interneta asociācijas iesniegtā informācija atšķiras atkarībā no pakalpojumu apjomu uzskaites veida (tirgus dalībnieki sniedz datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu apgrozījuma kopējo apjomu), tirgus analīze ietekmētajos tirgos tiek veikta pamatojoties galvenokārt uz Lattelekom Ziņojumā sniegto informāciju.

Platjoslas piekļuves skaits uz 2005.gada 31.martu

7.tabula

Tirgus dalībnieks	Fiziskās personas		Juridiskās personas	
	Skaits	%	Skaits	%
Lattelekom	26207		13092	
Microlink	-		1996	

SPRK dati

Platjoslas piekļuves skaits uz 2005.gada 01.jūliju

8.tabula

Tirgus dalībnieks	Fiziskās personas		Juridiskās personas		Kopējais	
	Skaits	%	Skaits	%	Skaits fiziskām pers.	Skaits jurid pers
Lattelekom	35234	52,7	13821	56,2	66649	24575
Microlink	-		2200	9,0		
A/S „Baltikom”	1619	2,4	460	1,9		
SIA „Baltkom TV”	5057	7,6	51	0,2		
A/S „Telekom Baltija”	2734	4,1	1987	8,0		
SIA „Livas Net”	2680	4,0	55	0,2		

SPRK dati

Izvērtējot platjoslas piekļuves skaitu uz 31.03.2005. (7.tabula), nav iespējams salīdzināt dažādu tirgus dalībnieku piekļuvju skaitu, jo visi tirgus dalībnieki nav iesnieguši atsevišķi piekļuvju skaitu fiziskām un juridiskām personām, bet gan kopējo piekļuvju skaitu.

Uz 01.01.2005. (8.tabula) visi tirgus dalībnieki ir iesnieguši SPRK datus par piekļuvju skaitu gan juridiskām personām, gan fiziskām personām. No 8.tabulas redzams, ka Lattelekom platjoslas piekļuves skaits juridiskām personām aizņem 56,2% tirgus daļu un nākamajam lielākajam tirgus dalībniekam ir vairākkārt mazākas tirgus daļas. Lattelekom platjoslas piekļuvju skaits fiziskām personām aizņem 52,7% tirgus daļas, kas salīdzinājumā ar nākamā lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļām ir vairākkārt pārsniegtas. Salīdzinot Lattelekom piekļuvju skaitu 01.01.2005. un 01.07.2005., fiziskām personām ir pieaudzis par vairāk kā 9000 un juridiskām personām attiecīgi – par vairāk kā 700. 22.09.2005. Lattelekom pārstāvju un Konkurences padomes amatpersonu tikšanās laikā Lattelekom pārstāvji minēja, ka Lattelekom tirgus daļa datu pārraides pakalpojumu tirgū 2005.gadā samazinās. Konkurences padomes rīcībā esošā informācija (8.tabulā apkopotie dati) liecina, ka platjoslas piekļuves skaits gan fiziskām, gan juridiskām personām 3 mēnešu laikā Lattelekom ir pieaudzis.

Noderīgu informāciju par konkurences situāciju tirgū sniedz kopējais koncentrāciju līmenis tirgū. Lai izmērītu koncentrāciju līmeņus konkrētajā tirgū, tiek izmantots Herfindahl-Hirschman indekss (HHI), kuru aprēķina, summējot atsevišķu visu tirgū esošo uzņēmumu tirgus daļas kāpinātas kvadrātā. Proporcioniāli HHI lielāku nozīmi piešķir lielāku uzņēmumu tirgus daļām. Kaut arī vislabāk ir aprēķināt iekļaut visus uzņēmumus, informācijas trūkums par ļoti maziem uzņēmumiem var nebūt svarīgs, jo šādi uzņēmumi būtiski neietekmē HHI. Kaut arī HHI absolūtais līmenis var sniegt sākotnējas norādes par konkurences spiedienu tirgū pēc apvienošanās, izmaiņas HHI (kas zināmas kā „deltas koeficients”) ir noderīgs rādītājs attiecībā uz tirgus koncentrācijas izmaiņām, ko tieši izraisīs apvienošanās.

Saskaņā ar vispārārtzītu tiesu praksi ļoti lielas tirgus daļas – 50% vai vairāk var būt būtisks pierādījums, ka pastāv dominējošais tirgus stāvoklis. Šajā gadījumā Lattelekom Internet piekļuves pakalpojumu tirgus daļa – (***)%.

Apvienošanās, kurā iesaistīts uzņēmums, kura tirgus daļa pēc apvienošanās saglabāsies zem 50%, arī var radīt bažas par konkurenci, ņemot vērā citus faktorus – konkurentu spēku un to skaitu, u.c.

Ņemot vērā Vadlīniju par horizontālo apvienošanu novērtēšanu saskaņā ar Padomes Regulu par uzņēmumu koncentrāciju kontroli (2004.gada 5.februāra Eiropas Kopienas Oficiālais Vēstnesis C 31/5 19. un 20.punktiem): „Komisija neuzskata, ka būtu pamats bažām par horizontālo konkurenci tirgū, kura HHI pēc apvienošanās ir zemāks par 1000. Šādiem tirgiem parasti nav vajadzīga pilnīga analīze. Tiek uzskatīts, ka ne būtu pamats bažām par

horizontālo konkurenci apvienošanās gadījumā, ja HHI pēc apvienošanās ir no 1000 līdz 2000 un deltas koeficients zemāks par 250, vai apvienošanās gadījumā, kad HHI pēc apvienošanās ir augstāks par 2000 un deltas koeficients zemāks par 150, izņemot īpašos apstākļus, piemēram, pastāvot vienam vai vairākiem šādiem faktoriem:

(...)

vienai no apvienošanā iesaistītajām pusēm pirms apvienošanās pieder 50% vai vairāk tirgus daļas.”

HHI pieaugums = $2 \times (***) \times (***) = (***)$ (datu pārraides pakalpojumu tirgus)

Koncentrācijas palielināšanos, kas mērīta ar HHI, var aprēķināt neatkarīgi no vispārējās tirgus koncentrācijas, dubultojojot apvienošanās iesaistīto uzņēmumu tirgus daļu reizinājumu. Šīs metodes izskaidrojums ir šāds: pirms apvienošanās, apvienošanā iesaistīto uzņēmumu tirgus daļas individuāli piedalās HHI ar savām kvadrāta pakāpēm: $(a)^2 + (b)^2$, pēc apvienošanās ieguldījums ir summa kvadrātā: $(a + b)^2$, kas ir vienlīdzīgs ar $(a)^2 + (b)^2 + 2ab$. Tādējādi uz HHI pieaugumu norāda $2ab$.

Analizējot datu pārraides pakalpojumu tirgu, Lattelekom un Microlink apvienošanās gadījumā izpildās nosacījums, ka deltas koeficients nav zemāks ne par 250, ne arī par 150 (šajos gadījumos nav pamats bažām par tirgus koncentrāciju). Tā kā HHI ir robežās no 1000 līdz 2000 un HHI pieaugums ir lielāks par 650. Šajā gadījumā HHI indekss, atbilstoši kritērijiem, norāda uz tirgus koncentrācijas palielināšanos un tirgus varas pieaugumu.

Analizējot Interneta piekļuves pakalpojumu tirgu, (Lattelekom – (***)%) pamatojoties uz koncentrācijas līmeņa noteikšanas metodi, jāņem vērā īpašie apstākļi(...), vienai no apvienošanā iesaistītajām pusēm pirms apvienošanās pieder 50% vai vairāk tirgus daļas.” (2004.gada 5.februāra Eiropas Kopienas Oficiālais Vēstnesis C 31/5 19. un 20.punkti), tātad šajā tirgū apvienošanās gadījumā pastāv bažas par konkurenci.

Konkurences padome secina, ka apvienošanās gadījumā apvienotā tirgus dalībnieka daļa Internet piekļuves pakalpojumu tirgū būs (***)% un datu pārraides pakalpojumu tirgū būs (***)%, kas būs vairākkārt lielāka nekā nākamo lielāko konkurentu tirgus daļas šajā tirgū. Tas liecina par to, ka pēc apvienošanās apvienotam tirgus dalībniekam tirgū var rasties dominējošais stāvoklis datu pārraides pakalpojumu tirgū un nostiprināties dominējošais stāvoklis Internet piekļuves pakalpojumu tirgū.

9.2. Vertikālā ietekme

Saskaņā ar SPRK 2003.gada 20.novembra lēmumu Nr.309 „Par telekomunikāciju uzņēmumiem ar būtisku ietekmi tirgū” Lattelekom ir noteikta būtiska ietekme fiksēto balss telefonijas pakalpojumu tirgū, nomāto līniju pakalpojumu tirgū un starpsavienojumu tirgū.

Balstoties uz augstāk minēto, kā arī publiski pieejamo informāciju (<http://www.dtnet.lv/print.php?sadala=10&id=4223>) un pārējo tirgus dalībnieku sniegtiem datiem, Lattelekom tirgus daļa nomāto līniju pakalpojumu tirgū ir aptuveni 60% (šo pakalpojumu Lattelekom sniedz gan mazumtirdzniecības, gan vairumtirdzniecības tirgū). Lielākie nākošie Lattelekom konkurenti šajā tirgū ir a/s „Latvenergo” filiāle „Latvenergo telekomunikācijas”, va/s „Latvijas dzelzceļš”, Latvijas valsts radio un televīzijas centrs”, SIA „Telia Latvija”, Microlink (kopā šie tirgus dalībnieki aptuveni aizņem 25%), TeliaSonera International Carrier un citi komersanti (aptuveni 15%). Salīdzinot nomāto līniju pakalpojumu tirgus daļas, nākošā lielākā aiz Lattelekom tirgus dalībnieka tirgus daļa šajā tirgū ir vairākas reizes (7-8) mazāka par Lattelekom tirgus daļu šajā tirgū. Tā kā tiek analizēts mazumtirdzniecības tirgus, tad viennozīmīgi Microlink datu pārraides pakalpojumu sniegšanā izmanto nomātās līnijas, kas arī pēc Lattelekom Ziņojuma ietilpst datu pārraides pakalpojumu klāstā. Šajā gadījumā var konstatēt vertikālās ietekmes paplašināšanos. „Tas ir gadījums, ja elektronisko sakaru komersants sniedz pakalpojumus gan vairumtirdzniecības pakalpojumu

tirgū, gar ar to vertikāli saistītā mazumtirdzniecības tirgū un tam vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek atzīta būtiska ietekme. Praksē šāda situācija visbiežāk tiek novērota elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos, it īpaši fiksēto tīklu gadījumā. Ietekmes paplašināšanas rezultātā komersants iegūst tirgus varu kā vairumtirdzniecības, tā arī ar to saistītajā mazumtirdzniecības tirgū” (Eiropas Komisijas 20.01.2004. „Apvienošanās regula” Nr.139/2004 un Baltic Sea Region Communication Forum, Rīga, 20 September 2004 SPRK dati)

9.3. Datu pārraides pakalpojumu un Interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēji var veidot savu tīklu, apvienojot savu infrastruktūru ar nomātām līnijām, vai arī pirkt elektronisko sakaru pakalpojumus no operatoriem vai tīklu īpašniekiem. Jebkurā gadījumā šiem komersantiem ir nepieciešama pieeja vietējai elektronisko sakaru infrastruktūrai, izmantojot publisko elektronisko sakaru tīklu.

Tā kā Lattelekom pieder Latvijas teritoriju visaptverošs elektronisko sakaru tīkls (aptuveni 80% Latvijas teritorijas - gan Rīgā, gan ģeogrāfiski attālinātās teritorijās un teritorijās ar zemu iedzīvotāju blīvumu), tad augstāk minēto pakalpojumu sniedzējiem ir izdevīgāk nomāt līnijas no šī komersanta. Savukārt Microlink Rīgā (optiskais kabelis) un Latvijas lielākajās pilsētās ir izveidots elektronisko sakaru tīkls, kuru uzņēmējs izmanto datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu nodrošināšanai savu lielāko un vidējo korporatīvo klientu apkalpošanai. Tā kā augstāk minētās apvienošanās gadījumā samazināsies konkurence šajās teritorijās, tad, ņemot vērā apjoma efektu, kuru sasniegs un nostiprinās apvienotais komersants, pastāvot situācijai tirgū, kad nākošā lielākā tirgus dalībnieku tirgus daļas ir vairākkārt mazākas, šo mazāko tirgus dalībnieku konkurētspēja ar apvienoto tirgus dalībnieku būs ierobežota.

No augstāk minētā izriet, ka elektronisko sakaru infrastruktūra, kas atrodas Lattelekom īpašumā apvienošanās gadījumā ievērojami paplašināsies (pievienojot Microlink pamattīklu) un vēl vairāk ierobežos jaunu tirgus dalībnieku piekļuvi būtiskai infrastruktūrai, lai varētu uzsākt elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanu.

Ar būtisku infrastruktūru tiek saprasts elektronisko sakaru tīkls jeb tīkla komponentes, ko nevar ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu vērtējamā konkrētajā tirgū. Šo būtisko infrastruktūru nav iespējams dublēt pietiekoši ātri tehnisku iemeslu un tirgū pastāvošo šķēršļu dēļ un tas negatīvi ietekmē jauno tirgus dalībnieku ienākšanu tirgū. Iespēju attīstīt alternatīvu fiksētā tīkla infrastruktūru būtiski ierobežo Lattelekom kabeļu kanalizācijas īpašuma tiesības.

Tā kā konkrētajos tirgos ir daudz pakalpojumu sniedzēju ar salīdzinoši mazām tirgus daļām, tad varam secināt, ka Lattelekom nostiprinās savu dominējošo stāvokli un tirgus varu, izmantojot Microlink elektronisko sakaru infrastruktūru.

Ņemot vērā visus iepriekš minētos apstākļus, Konkurences padome uzskata, ka apvienošanās rezultātā izveidosies dominējošais stāvoklis datu pārraides pakalpojumu tirgū un nostiprināsies dominējošais stāvoklis Internet piekļuves pakalpojumu tirgū un nostiprināsies Lattelekom tirgus vara. Apvienošanās sekas izpaudīsies visā Latvijas teritorijā.

10. Šķēršļi un barjeras jauniem tirgus dalībniekiem ienākšanai konkrētajos tirgos

Tirgū galvenokārt var pastāvēt strukturālās un administratīvās barjeras.

10.1. Strukturālās barjeras:

10.1.1. Tirgū ir pakalpojumu sniedzējs, kas ir sasniedzis tāda mēroga ekonomiju, kas ļauj nodrošināt efektīvāku pakalpojumu sniegšanu (Lattelekom apgrozījums 2004. finanšu gadā Latvijā bija – 129406449 Ls).

10.1.2. Viena vai vairākas pakalpojuma komponentes jeb tīkla resursus, kas nepieciešami jaunpienācēja pakalpojuma sniegšanai, vai nu pakalpojuma uzsākšanas brīdī, jeb

ilgstoši pirms tam, izmanto tajā pašā tirgū strādājošs pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina jaunpienācēja darbību (atkarība no pakalpojuma sniedzēja), un šis šķērslis tiek identificēts kā ilgstoši pastāvošs (Eiropas Komisijas Rekomendācija 2003/311/EC par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EC). Šī situācija veidojas tādēļ, ka tīkla infrastruktūras dublēšana nav ekonomiski izdevīga (skatīt 9.3.punktu).

10.1.3. Nepietiekami pieejama esošā infrastruktūra (kabeļu kanalizācijas).

10.2. Administratīvās barjeras:

10.2.1. Alternatīvās elektronisko sakaru infrastruktūras izveidei nepieciešami vairāku valsts institūciju saskaņojumi un atļaujas.

Nozares asociāciju un citu tirgus dalībnieku viedokļi

Konkurences padome pieprasīja no vairākiem tirgus dalībniekiem viedokli par plānotās apvienošanās ietekmi konkrētajos tirgos.

SIA „Baltkom TV SIA” (08.08.2005. vēstule Nr223) norāda, ka „patreizējā situācija datu pārraides un vietējās piekļuves Interneta tirgū liecina, ka abi komersanti aizņem ievērojamu tirgus daļu – Microlink pieder aptuveni 14% interneta un datu pārraides tirgus, bet SIA „Lattelekom”- aptuveni 30% visā Latvijā. Prognozes liecina, ka datu un Interneta pakalpojumi jau 2006. gadā Baltijas valstīs kopā veidos vairāk nekā 40% no fiksēto elektronisko sakaru tīkla pakalpojumu ienākumiem. Tādējādi šis darījums nostiprinās ne tikai Lattelekom dominējošo stāvokli fiksētajā balss telefonijas tirgū, bet arī ievērojami negatīvi ietekmēs konkurenci datu pārraides un Interneta piekļuves tirgū nākotnē.

A/s „Latvenergo” filiāle „Latvenergo telekomunikācijas” (09.08.2005. vēstule Nr.410100-07/282) uzskata, ka Lattelekom un Microlink apvienošanās samazinās iespēju jauniem tirgus dalībniekiem ienākt telekomunikāciju tirgū, kā arī jau esošajiem uzņēmumiem piedalīties lielos infrastruktūras projektos (pašvaldības, valsts uzņēmumu, izglītības iestāžu u.tml.), jo abu uzņēmumu apvienošanās pastiprinās dominējošā operatora ietekmi telekomunikāciju tirgū Latvijā un Baltijā.

Va/s „Valsts informācijas tīklu aģentūra” (10.08.2005. vēstule Nr.1-08/803) uzskata, ka „pastiprināsies jau tagad pastāvošais Lattelekom monopolstāvoklis dažādos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos un infrastruktūras izīrēšanā, kas neveicinās konkurenci un cenu samazināšanos, monopolstāvoklis veicinās Latvijas tehnoloģisku atpalikšanu telekomunikāciju nozarē, jo monopoluzņēmumam nebūs motivācijas investēt attīstībā, apvienojoties vienā monopoluzņēmumā kompānijām ar dažādiem biznesa novirzieniem, rodas uzņēmums, kura darbība sniedz tas tālu pāri telekomunikāciju nozarei un nav iespējams izkontrolēt vai nenotiek šķērssubsīdijas, apvienojoties lielākajiem tirgus dalībniekiem vienā kompānijā, rodas priekšnoteikumi nevienlīdzīgai konkurencei, jo jebkuram jaunam vai jau esošajam mazajam telekomunikāciju operatoram, kas grib darboties visā Latvijas teritorijā, nāksies pakļauties cenu diktātam un spiedienam.

SIA „Telia Latvija” (15.08.2005. vēstule Nr.V/328/05/i) uzskata, ka Lattelekom un Microlink apvienošanās radīs negatīvas sekas gan Internet piekļuves pakalpojumu, gan datu pārraides pakalpojumu tirgū. Gan Lattelekom, gan Microlink šos pakalpojumus sniedz visā Latvijas teritorijā. Komersantu skaits, kas sniedz elektronisko sakaru pakalpojumus ģeogrāfiski attālinātās teritorijās un teritorijās ar zemu iedzīvotāju blīvumu ir būtiski nepietiekams. Apvienošanās rezultātā viena tirgus dalībnieka rokās nonāks ievērojami paplašināts elektronisko sakaru pakalpojumu pamattīkls, kas jauniem, potenciāliem tirgus dalībniekiem mazinās jau tā nelielās izvēles iespējas nokļūt no Rīgas ģeogrāfiski attālinātās teritorijās un teritorijās ar zemu iedzīvotāju blīvumu, lai uzsāktu savu biznesu.

LMT (15.08.2005. vēstule Nr.3178/JK) uzskata, ka Lattelekom un Microlink apvienošanās neietekmēs datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu tirgu, izmantojot bezvadu elektronisko sakaru tīklu.

SIA „Linx Telecommunications Latvia” (21.09.2005. vēstule Nr.03/05 un 27.09.2005. – Nr.05/05) uzskata, ka:

- DSL pastāvīgu Internet pieslēgumu, izmantojot vara telefona vadus, Latvijā spēj nodrošināt vienīgi Lattelekom, bet vairumtirdzniecībā šo pakalpojumu Lattelekom nepiedāvā un tādā gadījumā klientam, kurš izmanto šo pakalpojumu no cita provera, ir jānorēķinās vienlaicīgi ar diviem piegādātājiem,

- IT jomā Lattelekom un Microlink arī radīsies dominance, jo Microlink Baltijā ir lielākais IT pakalpojumu sniedzējs, kura pakalpojumi un tehniskie risinājumi aptver vairāk kā 90% no IT privātā un publiskā sektora Baltijā (IT-provider Microlink, 12.09.2005.).

Iekšlietu ministrija un Aizsardzības ministrija, a/s „Hansabanka” u.c. Lattelekom un Microlink lielākie klienti uzskata, ka alternatīvie datu pārraides pakalpojumu saņemšanas avoti var būt LMT, SIA „Tele 2”, a/s „LVRTC” un Internet piekļuves pakalpojumu – a/s „Latvenergo”, va/s „VITA”, SIA „Unistars”, SIA „Baltkom TV SIA”, SIA „Telia Latvija”, SIA „Telecentrs”, tomēr Lattelekom viennozīmīgi ir augstas pievienotās vērtības pakalpojumu sniedzējs, kas aptver visu Latvijas teritoriju.

Vērtējot apvienošanās sekas, Ziņojumā norādīts, ka kopumā datu pārraides un interneta piekļuves pakalpojumu tirgus uzskatāms par sadrumstalotu. Būtiskākā klientu daļa koncentrējas Rīgā un Rīgas rajonā, kur arī vērojama vislielākā konkurence, tomēr pakāpeniska attīstība notiek arī Latvijas reģionos. Interneta piekļuves tirgus ir visatvērtākais un konkurētspējīgākais tirgus, jo tajā ir daudz spēlētāju (ap 40 samērā nozīmīgu interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēju). Nozīmīgākie konkurenti mazumtirdzniecības tirgū ir Apollo (Lattelekom), Latnet, SIA „Telia Latvija” un va/s „VITA”.

IT pakalpojumu un IT infrastruktūras pakalpojumu tirgus arī uzskatāms par sadrumstalotu, tomēr vērojamas konsolidācijas tendence IT pakalpojumu tirgū un īpaši pielāgotās programmatūras tirgū. Nozīmīgākie spēlētāji IT pakalpojumu un pielāgotās programmatūras tirgū ir a/s Dati Grupa, a/s Exigen, SIA IT Alise. Pirms Microlink iegādes Lattelekom tirgus daļas šajos tirgos ir ļoti nenozīmīgas.

Darījuma rezultātā Lattelekom iegūs iespēju izveido jaunas biznesa iespējas un ieņēmumu avotus, kompetentus un pieredzējušus darbiniekus un zināšanas, kā arī unikālas kompetences, kuru iegūšana citādi būtu saistīta ar papildus izmaksām un laiku.

Microlink ir ieguvis spēcīgu tirgus pozīciju vairāku IT pakalpojumu un produktu attīstībā. Apvienošanās gadījumā būs piekļuve jauniem tirgiem Baltijas mēroga klientu bāzei kopā ar Microlink IT pārdošanas kompetencēm nodrošinās uzņēmuma ilgtermiņa attīstību.

Klientu būtiskākie ieguvumi būs iespēja saņemt telekomunikāciju pakalpojumus un IT risinājumus no viena piegādātāja. Baltijas mēroga korporatīviem klientiem tiks piedāvāta iespēja saņemt konkrētām vajadzībām izstrādātus unikālus risinājumus, IT infrastruktūras izveide, dažādu uzņēmumu pārvaldīšanas risinājumu izstrāde un ārpakalpojumu nodrošināšana.

Izanalizējot Ziņojumā sniegto informāciju, pārējo tirgus dalībnieku viedokļus, nozares asociāciju sniegto informāciju un viedokļus, tikšanās reizēs iegūto informāciju, SPRK informāciju un citus ar lietu saistītus apstākļus, Konkurences padome secina, ka Lattelekom un Microlink apvienošanās ietekmēs datu pārraides pakalpojumu tirgu un Internet piekļuves pakalpojumu tirgu. Internet piekļuves pakalpojumu tirgū Lattelekom ir dominējošais stāvoklis pirms apvienošanās, kas pēc apvienošanās tiks nostiprināts. Datu pārraides pakalpojumu tirgū Lattelekom pēc apvienošanās izveidosies dominējošais stāvoklis. Pamatojoties uz

Konkurences likuma 16.panta trešo daļu „Konkurences padome ar lēmumu aizliedz apvienošanas, kuras rezultātā rodas vai nostiprinās dominējošais stāvoklis (...). Konkurences padome var atļaut šādu apvienošanas, nosakot tirgus dalībniekam saistošus noteikumus, kuri novērš apvienošanās negatīvās sekas attiecībā uz konkurenci”.

Konkurences padome secināja, ka var atļaut šādu apvienošanas, nosakot tirgus dalībniekam saistošus noteikumus, kuri novērš apvienošanās negatīvās sekas attiecībā uz konkurenci. 09.09.2005. Lattelekom pilnvarotai personai tika nosūtīta vēstule Nr.1224, kurā tika izklāstīti lietā izdarītie secinājumi, Lattelekom tika uzaicināta iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli par lietas materiāliem un iespējām novērst apvienošanās negatīvās sekas attiecībā uz konkurenci.

Savā 14.09.2005. atbildes vēstulē Nr.1050 tā informē, ka Lattelekom uzskata, ka nav pamatots Konkurences padomes secinājums par dominējošā stāvokļa nostiprināšanos Internet piekļuves pakalpojumu tirgū un dominējošā stāvokļa izveidošanos datu pārraides pakalpojumu tirgū (nosacījums, ka tirgus daļas un SPRK noteiktā būtiskā ietekme nomāto līniju vairumtirdzniecības tirgū, kas ir mazumtirdzniecībā saistītais tirgus).

Pēc Lattelekom pārstāvju iepazīšanās ar lietas materiāliem un pārstāvju tikšanās ar Konkurences padomes amatpersonām 16.09.2005., Konkurences padome vēstulē Nr.1254 sniedza pieprasītos argumentus apvienošanās lietā.

22.09.2005. notika Lattelekom pārstāvju un Konkurences padomes amatpersonu tikšanās, kurā tika apspriestas apvienošanās negatīvās sekas un to ietekme uz konkurenci datu pārraides pakalpojumu un Internet piekļuves pakalpojumu tirgū Latvijā.

29.09.2005. Konkurences padome saņēma Lattelekom vēstuli Nr.1162, kurā Lattelekom piekrīt Konkurences padomes piedāvātiem saistošiem noteikumiem kas novērstu apvienošanās iespējamās negatīvās sekas konkurencei.

Konkurences padome, izvērtējot visus lietas apstākļus, Lattelekom viedokli un argumentus lietā, kā arī ņemot vērā administratīvā akta izdošanas samērīguma un lietderības apsvērumus, secina, ka apvienošanās būtu atļaujama, nosakot Lattelekom saistošus noteikumus. Saistošajos noteikumos ietverami tādi tiesiskie pienākumi un nosacījumi, kas būtu uzskatāmi par pietiekamiem, lai novērstu dominējošā stāvokļa rašanos vai nostiprināšanos, kas ievērojami kavēs, ierobežos vai deformēs konkurenci datu pārraides pakalpojumu tirgū un Internet piekļuves pakalpojumu tirgū Latvijas teritorijā.

Konkurences padome, pamatojoties uz Konkurences likuma 2.pantu, 6.panta pirmās daļas 4.punktu, 8.panta pirmās daļas 5.punktu, 15.panta pirmās daļas 3.punktu un otro daļu, 16.panta trešo daļu un Ministru kabineta 26.10.2004. noteikumiem Nr.897 “Kārtība, kādā iesniedzams un izskatāms ziņojums par tirgus dalībnieku apvienošanas”,

nolēma:

1. Atļaut paziņoto apvienošanas saskaņā ar Konkurences likuma 16.panta trešās daļas otro teikumu, nosakot SIA „Lattelekom” saistošus noteikumus. Vienīgi izpildot saistošajos noteikumos SIA „Lattelekom” noteiktos tiesiskos pienākumus un nosacījumus, apvienošanās būtu uzskatāma par tādu, kas neizraisa Konkurences likuma 16.panta trešajā daļā minētās sekas.

2. Noteikt šādus saistošus noteikumus: uzlikt par pienākumu SIA „Lattelekom” (***) laikā no SIA „Microlink Latvia” kapitāla daļu iegūšanas īpašumā dienas atsavināt SIA „Microlink Latvia” piederošos aktīvus, kas nodrošina SIA „Microlink Latvia” datu pārraides pakalpojumu sniegšanu, trešajai personai (turpmāk – Ieguvējam). Saistošie noteikumi ietver šādus nosacījumus:

2.1. Atsavināmie aktīvi ir SIA „Microlink Latvia” īpašumā esošo ķermenisko lietu kopums Latvijas teritorijā, kas tieši nodrošina datu pārraides pakalpojumu sniegšanu, dienā, kad SIA „Lattelekom” iegūst īpašumā SIA „Microlink Latvia” kapitāla daļas.

2.2. Ieguvējs nav tieši vai netieši saistīts ar SIA „Lattelekom”.

2.3. SIA „Lattelekom” ir aizliegts apgrūtināt atsavināmos aktīvus, izņemot, SIA „Lattelekom” ir tiesības atsavināmos aktīvus apgrūtināt ar SIA „Lattelekom” tiesībām lietot Ieguvējam atsavināto infrastruktūru tādā apmērā un ar tādu mērķi, lai nodrošinātu nepārtrauktu datu pārraides un interneta pakalpojumu sniegšanu un līgumsaistību izpildi SIA „Microlink Latvia” esošajiem klientiem. Šāda apgrūtinājuma termiņš nevar būt ilgāks par (***) , skaitot no atsavināmo aktīvu atsavināšanas dienas. Esošie klienti ir SIA “Microlink Latvia” klienti dienā, kad SIA “Lattelekom” iegūst īpašumā SIA „Microlink Latvia” kapitāla daļas.

2.4. Pirms aktīvu atsavināšanas darījuma noslēgšanas SIA „Lattelekom” saskaņo aktīvu atsavināšanas darījumu ar Konkurences padomi, sniedzot pilnīgu un izsmeļošu informāciju par atsavināmo aktīvu Ieguvēju un visiem aktīvu atsavināšanas darījumā ietveramajiem noteikumiem, t.sk., par saistošo noteikumu 2.3.punktā minētā apgrūtinājuma noteikumiem.

2.5. 7 (septiņu) dienu laikā pēc aktīvu atsavināšanas Ieguvējam SIA „Lattelekom” par to paziņo Konkurences padomei.

2.6. Līdz aktīvu atsavināšanas brīdim SIA „Lattelekom” izmanto atsavināmos aktīvus tikai „Microlink Latvia” pastāvošo līgumsaistību pret esošajiem klientiem izpildei. Esošie klienti ir SIA “Microlink Latvia” klienti saistošo noteikumu 2.3.apakšpunkta izpratnē.

Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā saskaņā ar Konkurences likuma 8. panta otro daļu viena mēneša laikā no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Priekšsēdētājs

P.Vilks

(***) - ierobežotas pieejamības informācija